

Prikaz konferencije

CONTEMPORARY ISSUES IN ECONOMICS, BUSINESS AND MANAGEMENT - EBM 2020

14th December 2020, Faculty of Economics, University of Kragujevac,
Kragujevac, the Republic of Serbia

Dejana Zlatanović*

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu

Aktuelna pandemija virusa COVID-19 nametnula je brojne i različite izazove i probleme, uslovljavajući potrebu za novim teorijsko-metodološkim i praktičnim odgovorima, ali i promenama načina funkcionisanja savremenih organizacija. U cilju pružanja relevantnih odgovora na rastuću neizvesnost, kompleksnost i dinamičnost savremenog poslovnog okruženja, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu organizovao je VI-tu međunarodnu naučnu konferenciju *Contemporary Issues in Economics, Business and Management* (EBM 2020), koja je održana *online*, 14. decembra 2020, putem *Zoom* komunikacione platforme. Iako planirana za 9. i 10. oktobar, prethodno navedene okolnosti prouzrokovane pandemijom, uticale su da se Konferencija odloži i organizuje *online*. Uprkos specifičnim okolnostima u kojima je održana, VI međunarodna naučna konferencija EBM 2020 okupila je veliki broj učesnika, od čega 80 učesnika koji su učestvovali u neposrednom radu Konferencije putem

Zoom komunikacione platforme, ali i 20 slušalaca koji su Konferenciju pratili putem *Youtube* kanala, preko koga je Konferencija emitovana. Konferencija je okupila autore iz zemlje i inostranstva (Velika Britanija, Norveška, Belgija, Poljska, Rusija, Slovenija, Grčka, Portugal, Ukrajina, Bosna i Hercegovina, Kina i Indija). Konferenciju je otvorio prof. dr Petar Veselinović, dekan Ekonomskog fakultet i prof. dr Violeta Domanović, predsednik Programskog odbora Konferencije. Rad Konferencije je organizovan kroz plenarnu i četiri paralelne sesije. Moderator u plenarnoj sesiji je bila dr Dejana Zlatanović, vanredni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, predsednik Organizacionog odbora Konferencije.

Na naučnoj konferenciji EBM 2020, podneta su tri uvodna referata eminentnih profesora iz oblasti menadžmenta, računovodstva i finansija. Reč je o profesorima sa uglednih evropskih univerziteta - Middlesex University London, Velika Britanija, Norwegian School of Economics, Norveška i Ghent University, Belgija.

* Korespondencija: D. Zlatanović, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Liceja Kneževine Srbije 3, 34000 Kragujevac, Republika Srbija; e-mail: dejanaz@kg.ac.rs

Polazeći od rastuće neizvesnosti savremenog poslovnog okruženja, Nathalie van Meurs (Middlesex University London), u svom uvodnom izlaganju pod nazivom *Navigating Uncertain Times: How Organisations Can Stimulate and Strengthen Innovation and Collaboration Among People*, bavila se pitanjem organizacionog ponašanja i uticaja formalizacije na organizaciono ponašanje. Predstavljani su rezultati istraživanja koje je obuhvatilo 7537 zaposlenih iz 267 organizacija iz 17 zemalja, poput Belgije, Brazila, Kanade, Egipta, Indonezije, Kenije, Libana, Malezije, Novog Zelanda, Nigerije, Filipina, Poljske, Saudijske Arabije, Tajvana, Turske, Ujedinjenih Arapskih Emirata i Velike Britanije. Dobijeni rezultati su pokazali da su efekti formalizacije veći u kontekstima koje karakteriše visoka neizvesnost normi i posledično, manji u kontekstima sa nižom neizvesnošću normi. Neke od praktičnih implikacija ovog istraživanja, odnose se na potrebu da organizacije koje funkcionišu u neizvesnim okruženjima, sa manjom ekonomskom, institucionalnom i političkom stabilnošću treba da redefinišu svoje organizacione prakse tako da obezbede podršku i strukturu za zaposlene. Na primer, ako postoji nesigurnost u vezi sa zakonima koji se tiču zapošljavanja na makro nivou, usled političkih promena, kompanija koja daje jasne izjave o svojim ulogama i postupcima može ulivati poverenje zaposlenima i podstaći ih da izraze svoja mišljenja.

Uvodno izlaganje F. Gjesdal-a, pod nazivom *Conceptual Frameworks of Accountaning*, posvećeno je kritičkom promišljanju o konceptualnom okviru finansijskog izveštavanja. Polazeći od pitanja, poput toga koliko dobro računovodstvena profesija obavlja svoju ulogu i da li na efikasan način pruža finansijskim tržištima optimalan sadržaj informacija, profesor Gjesdal zaključuje da bi konceptualni okvir trebalo da razjasni postupak izrade računovodstvenog standarda, informacije koje bi osnivač standarda idealno želeo i neke od kompromisa koji se moraju napraviti. Istovremeno, ovo izlaganje ukazalo je da će postizanje neophodnih kompromisa usporiti upotrebu računovodstva zasnovanog na fer vrednostima. Takođe, identifikovanjem odgovarajućih ograničenja postojećeg konceptualnog okvira finansijskog izveštavanja, zaključeno je da oni koji sastavljaju finansijske izveštaje ne mogu

pronaći rešenja za pitanja računovodstvene politike u aktuelnom konceptualnom okviru i da bi novi konceptualni okvir finansijskog izveštavanja trebalo da se zasniva na ograničenom skupu principa, koji bi isključili potrebu za brojnim dodatnim pravilima.

Konačno, u uvodnom izlaganju M. Frömmel-a, pod nazivom *The Crisis Alpha of CTAs: Weathering Financial Storms*, razmatrane su alternativne investicije kao instrumenti diversifikacije portfolija i sposobnost savetnika za trgovinu robnim i finansijskim derivatima (Commodity Trade Advisors - CTAs) da ostvare superiorne prinose tokom finansijske krize. Većina CTAs prati trendove i investira u širok spektar klasa imovine, uključujući instrumente sa fiksnim prinosisima, valute, berzanske indekse, energiju, metal, ali i tzv. meku robu (pre svega, poljoprivredni proizvodi). Koristeći jedinstveni skup podataka, pokazano je da CTAs ostvaruju pozitivne prinose u većini sektora u uslovima krize zahvaljujući njihovoj sposobnosti da se prilagode turbulentnom tržišnom okruženju. Rezultati ukazuju da CTAs pružaju zaštitu od gubitaka u periodu krize i obezbeđuju investitorima veću stabilnost portfolija.

Nakon uvodnih izlaganja, učesnici Konferencije su prezentirali radove u okviru sledeće četiri tematske oblasti:

- Ključni problemi u menadžmentu i marketingu,
- Globalizacija i regionalizacija,
- Računovodstvo i poslovne finansije, i
- Primenjena informatika i kvantitativni metodi u ekonomiji i menadžmentu.

Za izlaganje na konferenciji je prihvaćeno 40 radova i tri apstrakta, od čega su na Konferenciji prezentirana 33 rada. Konferencija je posvećena savremenim temama iz oblasti menadžmenta i ekonomije i na njoj su, kroz predstavljene radove, razmenjena iskustva i razmatrani rezultati istraživanja u prethodnom periodu. Na ovoj konferenciji, određeni broj radova bio je posvećen aktuelnim izazovima uticaja pandemije virusa COVID-19 na ekonomiju, poslovnu ekonomiju i menadžment.

U okviru prve sesije *Ključni problemi u menadžmentu i marketingu*, izloženo je 12 od 15 prihvaćenih

radova i apstrakata, a sesiji je prisustvovalo 30-tak učesnika. Sesiju su, osim autora radova, pratili i drugi zainteresovani, poput uvodničara na Konferenciji, profesorke Nathalie Van Meurs. Učesnici su izneli brojne relevantne zaključke koji se odnose na savremene izazove poslovanja. Respektujući značaj inovacija i preduzetništva u savremenim okolnostima, veći broj autora je diskutovao o relevantnim organizacionim faktorima koji utiču na inovativnost, kao i o insitucionalnoj podršci tehnološkim preduzetničkim poduhvatima, poput regulacije u ovoj oblasti, finansiranja poduhvata i ključnih programa, ali je istovremeno diskutovano i ukazano na značaj preduzetničkih veština i kontinuiranog preduzetničkog obrazovanja, i analizirane odgovarajuće inovacione aktivnosti u zemljama Jugoistočne Evrope kroz kretanje Evropskog inovacionog indeksa (European Innovation Scoreboard - EIS). Takođe, zaključci se odnose i na to da u slučaju primene pojedinačnih potprocesa za širenje znanja, stručnjaci određenim standardima ponašanja pridaju različito značenje. Ukazano je i na značaj digitalnih kompetencija studenata i diplomiranih studenata, posebno tokom aktuelne pandemije, značaj informacione pismenosti za društveno-ekonomski razvoj društva i zapošljivost radne snage, kao i na neophodnost izgradnje odgovarajućih kapaciteta za komunikaciju u tzv. hitnim situacijama.

Autori su diskutovali i ukazali na važnost koncepta društvene odgovornosti kroz razmatranje povezanosti između koncepta društvene odgovornosti i ljudske sebičnosti, ali i kroz identifikovanje percepcija zaposlenih u javnom sektoru i njihovih stavova o društvenoj odgovornosti. Isto tako, identifikovane su specifičnosti merenja performansi u javnom sektoru i zaključci pokazuju da se organizacije u javnom sektoru, posebno organizacije iz oblasti energetike, dominantno oslanjaju na tradicionalne finasijske pokazatelje u svojim izveštajima. Analizirajući ponašanje potrošača tokom pandemije, pokazano je da u navedenim okonostima potrošači favorizuju lokalne brendove, dominantno kupuju proizvode namenjene zdravlju, sa fokusom na tzv. savesnoj kupovini.

U okviru sesije *Globalizacija i regionalizacija*, predstavljeno je 8 od pristiglih 15 radova i apstrakata.

U radovima koji su prezentovani razmatran je širok spektar aktuelnih tema, kojima su obrađena neka od najznačajnijih i najaktuelnijih pitanja ekonomskog rasta i razvoja na nacionalnom nivou, regionu Centralne i Jugoistočne Evrope ili evrozone. Konkretno, razmatrana su pitanja ekonomskog razvoja, ekonomskog rasta, primene i uticaja informacionih tehnologija, karakteristike makroekonomskih, monetarnih i finansijskih politika, inovativnog kapaciteta nacionalnih privreda, konkurentnosti, zaposlenosti i, generalno, značaja i uloge regulatornih politika u unapređenju performansi nacionalnih privreda. U zaključcima, učesnici sesije su se saglasili da će dalji razvoj nacionalnih privreda i zemalja Centralne i Jugoistočne Evrope zavisiti od sposobnosti državnih aktera da kreiraju efektivne i efikasne javne politike i pravovremenog reagovanja i adaptacije privrednih subjekata na tržišne i državne podsticaje, kako bi se kroz primenu savremenih tehnologija, digitalizaciju i rast inovacionih kapaciteta, obezbedilo dugoročno povećanje konkurentnosti, održivosti i, generalno, razvoj nacionalnih privreda.

U okviru sesije *Računovodstvo i poslovne finansije*, prezentirano je svih 7 prihvaćenih radova. Razmatrana su pitanja vezana za mogućnosti primene obračuna troškova po aktivnostima u IT sektoru, koji tokom pandemije COVID-19 intenzivno rastu, kao i praćenje razvoja uloge kontrolora, analiza njegove uloge danas i opis odnosa kontrolora i menadžera, kako bi se ponudio odgovor na pitanje - ko je u stvari kontrolor? Takođe, identifikovane su promene u računovodstvenim politikama, kao osnovnih razloga za ponovno iskazivanje prethodno objavljenih finansijskih izveštaja, kako bi se kreirale uporedive informacije. Naglašena je uloga situacionog pristupa u procesu prevođenja stranih valuta, s obzirom na njihove implikacije za likvidnost i profitabilnost multinacionalnih kompanija. Razmatrano je da li se ukupni dobitak statistički značajno razlikuje od neto dobitka, kao posledica uključivanja neto ostalog rezultata, analizirana je vlasnička struktura kompanija u Srbiji, sa ciljem identifikovanja vlasnika iz tzv. poreskih rajeva i identifikovani efekti implementacije ERP *software*-a na zadovoljstvo korisnika i organizacione performanse.

U okviru paralelne sesije pod nazivom *Primenjena informatika i kvantitativni metodi u ekonomiji i menadžmentu* predstavljeno je svih šest radova. U radu sesije je učestvovalo 20-ak učesnika. U radovima su razmatrane i identifikovane mogućnosti za primenu veštačke inteligencije u istraživanju, modeli poslovne inteligencije zasnovani na mašinskom učenju; faktori koji određuju stepen uspeha u borbi protiv pandemije izazvane COVID-19 virusom, pristupi integraciji poslovnih sistema, kao i *blockchain* tehnologije - protokoli i mogućnosti uključivanja ovih tehnologija u izborni proces u demokratskim političkim sistemima.

Učesnici Konferencije su, prezentovanjem rezultata najnovijih istraživanja i relevantnim zaključcima

do kojih su u svojim istraživanjima došli, imali priliku da ukažu na aktuelne promene kako u teoriji, tako i u praksi, u nastojanjima da na adekvatan način odgovore na različite izazove savremenog poslovnog okruženja, posebno na izazove koji se odnose na aktuelnu pandemiju virusa COVID-19. Smatramo da je Konferencija predstavljala dobru priliku istraživačima za razmenu ideja, pružanje odgovora na različite izazove u oblasti ekonomije, poslovne ekonomije i menadžmenta, kao i na jačanje međunarodne akademske saradnje. Shodno navedenom broju radova i učesnika, može se konstatovati da je Konferencija ispunila svoju svrhu, uprkos pandemijskim okolnostima u kojima je realizovana.

Dejana Zlatanović je vanredni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, na kojem je i doktorirala, u oblasti menadžmenta i poslovne ekonomije. Izvodi nastavu na nastavnim predmetima Nauka o menadžmentu i Upravljanje inovacijama na osnovnim akademskim studijama, Razvoj novog proizvoda, Poslovno pregovaranje i Menadžment u javnom sektoru na master akademskim studijama, Metodologija naučnog istraživanja i Kritičko upravljanje problemskim situacijama na doktorskim akademskim studijama Fakulteta. Ključne oblasti njenog naučno-stručnog interesovanja su: upravljanje inovacijama, sistemski prilazi menadžmentu, poslovno pregovaranje, inovativnost u visokom obrazovanju, i korporativna društvena odgovornost.